

Naselennia Ukrainy: Imperatyvy demografichnoho starin-
nia [Ukraine's population: the demographic Imperatives of aging].
Kyiv: ADEF-Ukraina, 2014.

Oftsiniyi veb-sait Derzhavnoi sluzhby statystyky. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Oftsiniyi sait MVF. <http://www.imf.org/external/index.htm>
"The IMF-FSB Early Warning Exercise: Design and Method-
ological Toolkit" International Monetary Fund. <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2010/090110.pdf>

"Ukraine" IMF Country Report. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr15218.pdf>

Umanskyi, I. I. "Stiikist derzhavnykh finansiv v umovakh yev-
rointehratsiinykh protsesiv" [Sustainability of public finances in the
conditions of European integration processes]. *Finansy Ukrainy*, no. 1
(2015): 9-28.

Vasileva, E. A, Vlasov, S. A., and Ponomarenko, A. A. "Analiz
stabilizatsionnoy funktsii i ustoychivosti gosudarstvennykh fin-
ansov Rossiyskoy Federatsii" [Analysis of the stabilization function
and the sustainability of public finances of the Russian Federation].
Ekonomicheskii zhurnal VShE, no. 3 (2009): 383-402.

УДК 336.142.3

УПРАВЛІННЯ ДЕФІЦИТОМ БЮДЖЕТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

© 2017 ГУСАРЕВИЧ Н. В.

УДК 336.142.3

Гусаревич Н. В. Управління дефіцитом бюджету як інструмент фінансової політики

Мета статті полягає у розкритті сутності дефіциту державного бюджету, а також методів управління бюджетним дефіцитом на даному етапі економічного розвитку країни. Розкрито економічну сутність дефіциту бюджету та основні критерії, що визначають ефективність управління дефіцитом. Визначено, що важливим при розробці та реалізації ефективної політики держави у сфері державних фінансів та економічної безпеки країни є врахування впливу на економічне зростання інструментів регулювання бюджетного дефіциту, у тому числі доходної та видаткової частин бюджету, державного боргу. Розкрито підходи щодо управління дефіцитом бюджету на середньострокову перспективу. Обґрунтовано необхідність удосконалення механізму фінансування бюджетного дефіциту в сучасних умовах економічних перетворень.

Ключові слова: дефіцит бюджету, видатки державного бюджету, управління бюджетним дефіцитом, методи управління бюджетним дефіцитом.
Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 11.

Гусаревич Наталія Володимирівна – асистент, кафедра фінансів, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

E-mail: asshattan@mail.ru

УДК 336.142.3

Гусаревич Н. В. Управление дефицитом бюджета как инструмент финансовой политики

Цель статьи заключается в раскрытии сущности дефицита государственного бюджета, а также методов управления бюджетным дефицитом на данном этапе экономического развития страны. Раскрыта экономическая сущность дефицита бюджета и основные критерии, определяющие эффективность управления дефицитом. Определено, что важным при разработке и реализации эффективной политики государства в сфере государственных финансов и экономической безопасности страны является учет влияния на экономический рост инструментов регулирования бюджетного дефицита, в том числе доходной и расходной частей бюджета, государственного долга. Представлены подходы к управлению дефицитом бюджета на среднесрочную перспективу. Обоснована необходимость совершенствования механизма финансирования бюджетного дефицита в современных условиях экономических преобразований.

Ключевые слова: дефицит бюджета, расходы государственного бюджета, управление бюджетным дефицитом, методы управления бюджетным дефицитом.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Библ.:** 11.

Гусаревич Наталья Владимировна – ассистент, кафедра финансов, Киевский национальный торгово-экономический университет (ул. Киото, 19, Киев, 02156, Украина)

E-mail: asshattan@mail.ru

UDC 336.142.3

Husarevych N. V. The Management of Budget Deficit as a Tool of Financial Policy

The article is aimed at disclosing the essence of the State budget deficit, as well as the methods for managing the budget deficit at the present stage of the economic development of country. Economic essence of the budget deficit along with the main criteria for determining the efficiency of management of deficit have been disclosed. It has been determined that of importance when developing and implementing an effective State policy in the sphere of public finances, as well as the economic security of country, is to take into consideration the impact on economic growth of the tools for regulating the budget deficit, including both the revenues and the expenditures budget, and public debt. Some approaches to managing the budget deficit in the medium term perspective have been provided. The necessity of improving the mechanism for financing of the budget deficit in the current conditions of economic transformations has been substantiated.

Keywords: budget deficit, the State budget expenditures, management of budget deficit, methods for managing the budget deficit.

Fig.: 3. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 11.

Husarevych Natalia V. – Assistant, Department of Finance, Kyiv National University of Trade and Economics (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)
E-mail: asshattan@mail.ru

На даному етапі розвитку, в умовах обмеженості бюджетних ресурсів, спостерігається перевищення зростання видатків над доходами бюджету. Сукупність цих факторів зумовлює існування бюджетного дефіциту, що призводить до постійних залучень державою кредитних ресурсів для виконання своїх функцій та спричинює зростання державного бор-

гу. Управління дефіцитом бюджету в умовах економічної нестабільності є вагомим інструментом фінансової політики, який, виступаючи чинником прискорення або стримування розвитку, здійснює значний вплив на соціально-економічний розвиток країни.

Питання доцільності прийняття бюджету з дефіцитом, визначення його оптимального розміру, ефек-

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ

ЕКОНОМІКА

тивності дефіцитного фінансування економіки досліджувались у працях таких вітчизняних науковців: В. Геєць, А. Гладченко, І. Луніна, І. Лютий, Г. П'ятаченко, В. Федосов [10], І. Чугунов [5–9], М. Пасічний [3; 4], А. Сафонова, С. Юрій [11] та інших. Серед зарубіжних дослідників варто виділити А. Сміта, Дж. Б'юкенена, С. Вітте, Дж. Кейнса, А. Лаффера, В. Мау, П. Кругмана, П. Самуельсона, Е. Хансена, Дж. Хікса.

Метою статті є розкриття сутності дефіциту державного бюджету, а також методів управління бюджетним дефіцитом як інструментом фінансової політики країни.

Управління дефіцит бюджету є вагомим інструментом фінансової політики, що суттєво впливає на збалансованість бюджетної системи та стан соціально-економічного розвитку суспільства. Як економічна категорія дефіцит бюджету є системою економічних відносин, що пов'язані із залученням додаткових ресурсів, понад наявні доходи бюджету, та їх використанням на фінансування відповідних бюджетних видатків. Дефіцит бюджету може бути обумовлений застосуванням інструментів фінансово-економічного регулювання та відображати пріоритети бюджетної політики щодо здійснення державних вкладень у розвиток різних галузей економіки та підтримкою соціальної стабільності в суспільстві за умов трансформаційних перетворень. Визначення пріоритетності бюджетної політики у сфері дефіциту бюджету значним чином впливає на темпи економічного зростання, стан боргової стійкості бюджетної системи.

Ефективність управління дефіцитом бюджету має бути оцінена на основі чітко визначених критеріїв, у тому числі: відхилення реальних показників дефіциту бюджету від прогнозних; величина номінального та відносних значень бюджетного дефіциту (питома вага дефіциту у валовому внутрішньому продукті, видатковій частині бюджету); обсяги джерел фінансування дефіциту бюджету; показники державного боргу; обсяг і питома вага видатків бюджету на обслуговування державного боргу в загальній структурі видаткової частини бюджету тощо [3; 5].

У вітчизняному законодавстві категорію бюджетного дефіциту відображено в Бюджетному кодексі України як перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету) [1]. У Законі України «Про Державний бюджет України» визначається граничний розмір дефіциту бюджету в розрізі загального і спеціального фондів. Серед інших нормативно-правових актів у сфері регулювання бюджетного дефіциту та джерел його фінансування можна назвати нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України.

Оскільки дефіцит бюджету є перевищенням видатків над доходами бюджету, важливим є дослідження взаємозв'язку між показниками питомої ваги бюджетного дефіциту та зміною частки видатків державного бюджету до попереднього бюджетного року у валовому внутрішньому продукті. На рис. 1 відображено значення даних показників, а також індикативне граничне значення бюджетного дефіциту на рівні 3% валового внутрішнього продукту, що встановлено Основними напрямками бюджетної політики на відповідний рік. У цілому, можна відзначити взаємозв'язок між зміною видатків та дефіцитом бюджету: поетапне зростання частки видатків державного бюджету у 2008, 2009, 2010 рр. призводило до збільшення бюджетного дефіциту, при зниженні перерозподілу валового внутрішнього продукту через державний бюджет у 2011 р. на 2,43 відсоткового пункту відбулося суттєве зниження дефіциту, у 2012 р. – при зростанні питомої ваги видатків на 2,41 відсоткового пункту відбулося збільшення питомої ваги дефіциту у валовому внутрішньому продукті на 1,98 відсоткового пункту. Разом з тим, незважаючи на незначне зниження бюджетних видатків у валовому внутрішньому продукті у 2013–2014 рр., спостерігаємо зростання показника дефіциту бюджету. А у 2015 р. при збільшенні частки видатків зафіксовано зниження питомої ваги дефіциту державного бюджету. Очевидно, що у 2013–2015 рр. вагомий вплив на показник дефіциту здійснювали заходи бюджетного регулювання у сфері дохідної частини бюджету.

На стадії формування державного бюджету показник обсягу дефіциту розраховується виходячи із прогноз-

Рис. 1. Взаємозв'язок зміни показника питомої ваги видатків державного бюджету до минулого року та частки дефіциту державного бюджету у валовому внутрішньому продукті

них показників валового внутрішнього продукту, дохідної та видаткової частин бюджету, джерел фінансування бюджетного дефіциту з урахуванням показників боргової стійкості. За умови відсутності реальних джерел фінансування дефіциту бюджету чи сприятливої економічної кон'юнктури із урахуванням циклічності економічного розвитку бюджет має бути бездефіцитним. Регулювання розміру бюджетного дефіциту шляхом оптимізації видаткової частини бюджету має перспективний характер та стратегічне значення у фінансовій політиці держави, виходячи з часових обмежень результативності заходів щодо збільшення бюджетних доходів у короткостроковій та середньостроковій перспективах [7]. Для підвищення результативності видатків важливим є оптимізація кількості бюджетних програм з урахуванням планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів відповідно до середньострокових пріоритетів бюджетної політики країни. Доцільним є вдосконалення підходів до формування державних цільових і бюджетних програм, відображення в даних програмах індикативних показників та індикаторів стратегічних документів соціально-економічного розвитку країни, що має посилити щільність зв'язку основних параметрів програм і пріоритетів державної політики [8].

Враховуючи, що у ст. 14 Бюджетного кодексу України зазначено, що затвердження бюджету з дефіцитом дозволяється в разі наявності обґрунтованих джерел фінансування [1], учасникам бюджетного процесу на етапах складання та прийняття закону про Державний бюджет необхідним є формування дієвої конфігурації джерел фінансування бюджету. Відповідно до ст. 15 наведеного кодексу для державного бюджету джерелами покриття дефіциту є державні внутрішні та зовнішні за-

позичення, а також вільний залишок бюджетних коштів із дотриманням умов, визначених кодексом. Кабінет Міністрів України може брати позики в межах, визначених законом про Державний бюджет України. Запозичення не використовуються для забезпечення фінансовими ресурсами поточних видатків держави, за винятком випадків, коли це необхідно для збереження загальної економічної рівноваги. Накопичення державного боргу зумовлює зростання видатків на його обслуговування та погашення, що впливає на збалансованість бюджетної системи у наступних бюджетних періодах.

Важливим аспектом є те, що за нинішніх умов функціонування вітчизняної бюджетної системи емісійні кошти Національного банку України не можуть бути джерелом фінансування дефіциту державного бюджету. При цьому, законодавством України передбачено ще три можливі джерела фінансування: кошти від приватизації державного майна, повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження операцій з цінними паперами та вільний залишок бюджетних коштів. Водночас можливі заходи з боку зменшення видаткової частини: секвестр бюджету, скорочення бюджетних програм або заходів, передбачених ними. При розгляді структури фінансування державного бюджету за типом кредитора (табл. 1) стає видно, що на різних етапах економічного розвитку країни домінувало як внутрішнє фінансування (2006–2008, 2012–2013 рр.), так і зовнішнє фінансування (2009–2011, 2014–2015 рр.).

Необхідно зазначити, що середнє значення чистого випуску (за мінусом погашення) облігацій внутрішньої державної позики у валовому внутрішньому продукті країни у 2006–2015 рр. становило 3,13%, у тому

Таблиця 1

Фінансування бюджету за типом кредитора, % до валового внутрішнього продукту

Показник	Рік									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Внутрішнє фінансування, у т. ч.:	0,59	0,95	0,91	-1,02	1,57	0,76	2,88	3,49	2,28	-3,26
випуск цінних паперів	0,15	0,20	2,50	4,91	4,66	1,65	2,06	4,62	10,19	0,40
– одержано	0,42	0,50	2,86	6,87	6,47	4,10	4,74	7,49	14,52	5,00
– погашено	0,25	0,30	0,36	1,96	1,81	2,45	2,68	2,87	4,33	4,60
надходження від приватизації	0,21	0,34	0,05	0,09	0,10	0,88	0,48	0,10	0,03	0,01
зміни обсягів депозитів	-0,03	-0,12	-1,84	-5,54	-0,66	-1,64	-0,50	-1,01	-7,87	-3,67
Зовнішнє фінансування, у т. ч.:	0,10	0,42	0,41	4,91	4,37	1,05	0,91	0,96	2,70	5,54
позики, надані МФО	-0,10	-0,06	0,52	4,38	1,49	0,10	-0,32	-1,27	2,54	4,06
– одержано	0,18	0,12	0,65	4,61	1,68	0,28	0,29	0,27	5,09	5,32
– погашено	0,28	0,18	0,13	0,23	0,19	0,18	0,61	1,54	2,55	1,26
випуск цінних паперів	0,16	0,62	–	0,66	1,53	1,01	2,46	2,33	-0,01	0,05
– одержано	0,31	0,84	–	1,71	1,83	1,74	2,75	2,88	0,75	15,22
– погашено	0,15	0,22	–	1,05	0,30	0,73	0,29	0,55	0,76	15,17
Усього	0,69	1,37	1,32	3,89	5,94	1,81	3,79	4,45	4,98	2,28

Джерело: складено за [2].

числі одержано – 5,29%, погашено – 2,16%. Пік випуску ОВДП зафіксовано у 2014 р. на рівні 14,52%. Відзначаємо той факт, що нарощування обсягу внутрішнього державного боргу призвело до суттєвого зростання показника погашення даного боргу: якщо середнє значення показника погашення ОВДП у 2006–2010 рр. становило 0,94% валового внутрішнього продукту, то у 2011–2015 рр. – 3,39% відповідно. Ринок державних облігацій є важливою складовою ринку боргових цінних паперів та фондового ринку в цілому. З урахуванням значного зростання торгів, у тому числі й у біржовому сегменті, з 2009 р. роль ринку облігацій внутрішніх державних позик значно посилилася в бюджетному процесі та банківському секторі в умовах зростаючої потреби фінансування бюджетного дефіциту в період економічної рецесії. За період 2006–2015 рр. у структурі біржових торгів частка облігацій внутрішньої державної позики зросла з 29,3 до 87,2%. Ефективне функціонування первинного ринку державних боргових паперів позитивно впливає на реалізацію державних програм соціально-економічного розвитку та кредитний рейтинг країни.

Методами управління дефіцитом бюджету є встановлення фіскальних лімітів та інституційних обмежень під час планування обсягу бюджетного дефіциту, державного боргу, регулювання дохідної та видаткової частин бюджету на стадії як планування, так і виконання бюджету, використання ефективних форм залучення кредитних ресурсів, збільшення обсягів державних інвестицій за рахунок бюджетного дефіциту в разі прийняття бюджету з дефіцитом, застосування комплексу заходів щодо контролю за дотриманням бюджетного законодавства та цільовим використанням бюджетних ресурсів [9].

Загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 60% річного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України [1]. Важливо врахувати структуру державного боргу в розрізі зовнішнього та внутрішнього боргу, строки залучення боргового капіталу, види валюти та строки погашення боргу, обсяги питомої ваги видатків на обслуговування боргу у валовому внутрішньому продукті та видатковій частині державного бюджету, обсяги погашення боргу. На 2017 р. прогнозне значення обсягу видатків на обслуговування та погашення державного боргу становить 240,9 млрд грн, що, своєю чергою, складатиме 9,4% від валового внутрішнього продукту країни. Так, обсяг платежів з погашення державного боргу на 2017 р. прогнозується у розмірі 129,6 млрд грн, у тому числі зовнішнього державного боргу – 30,93 млрд грн, внутрішнього державного боргу – 98,6 млрд грн. Видатки на обслуговування державного боргу на 2017 р. прогножуються в обсязі 111,3 млрд грн, у тому числі щодо обслуговування внутрішнього державного боргу – близько 70 млрд грн, зовнішнього – 41,3 млрд грн. З огляду на зазначене, можна констатувати наявність значних потреб країни у фінансуванні бюджету за умов обмеженого доступу до залучення зовнішніх кредитних ресурсів та високої питомої

ваги погашень зовнішнього боргу в загальній структурі боргового погашення.

Розглядаючи особливості дефіциту державного бюджету та джерела його фінансування, не можливо не звернути увагу на питання про використання коштів, залучених на фінансування бюджетного дефіциту. Розвинені країни світу при розробці бюджетної політики використовують збалансованість поточних бюджетних доходів і видатків (Німеччина, Японія), циклічний бюджетний баланс (Нідерланди, Швейцарія), встановлення граничних розмірів частки бюджетного дефіциту у валовому внутрішньому продукті. Згідно з інституційними обмеженнями бюджетного регулювання у сфері дефіциту розвинених країн світу використання бюджетного дефіциту можливе у випадку спрямування коштів, за рахунок яких він покривається, на інвестиційні проекти, тобто в реальний сектор економіки, з наміром отримати за рахунок прибутку від таких проектів засоби для повернення взятих зобов'язань. Динаміку значень показників питомої ваги дефіциту та капітальних видатків державного бюджету у валовому внутрішньому продукті відображено на *рис. 2*.

Аналіз наведених даних свідчить, що частка дефіциту державного бюджету у валовому внутрішньому продукті коливалася в межах від 0,69% ВВП у 2006 р. до 5,94% ВВП у 2010 р., середнє значення показника за десятиріччя склало 3,05 відсотка. Водночас, значення частки капітальних видатків бюджету у валовому внутрішньому продукті в аналізованому періоді знаходилося в діапазоні 0,47–3,58%, а середній показник становив 1,93%. Зауважимо, що під час економічного зростання до 2008 р. обсяг капітальних видатків перевищував бюджетний дефіцит, що свідчить про раціональність формування бюджетної політики даного етапу. Водночас у період економічної рецесії 2009 р., посткризовий 2010 р., другій хвилі економічної рецесії 2012–2013 рр., військово-територіального конфлікту та падіння цін на сировинних ринках 2014–2015 рр. зафіксовано перевищення обсягів бюджетного дефіциту над капітальними видатками.

Найбільший розрив між даними показниками склав 4,51% ВВП у 2014 р. Варто також констатувати, що вже в наступному, 2015 р. розрив знизився до 1,40% валового внутрішнього продукту. Загалом, середнє значення питомої ваги бюджетного дефіциту у ВВП у 2011–2015 рр. становило 3,46 %, відповідно капітальних видатків – 1,41%. Проведемо аналіз динаміки показників «поточного» спрямування джерел фінансування бюджету та видатків на обслуговування державного боргу. Слід зазначити, що за рахунок джерел покриття бюджетного дефіциту фінансувалися поточні видатки державного бюджету у 2009–2010 рр. та у 2013–2014 рр. У всіх інших випадках обсяг видатків на обслуговування державного боргу був вищим за показник «поточного» спрямування дефіциту (*рис. 3*).

Потрібно також врахувати той факт, що фінансування програм соціального спрямування за рахунок джерел покриття дефіциту було зафіксовано в період несприятливої економічної кон'юнктури, причому

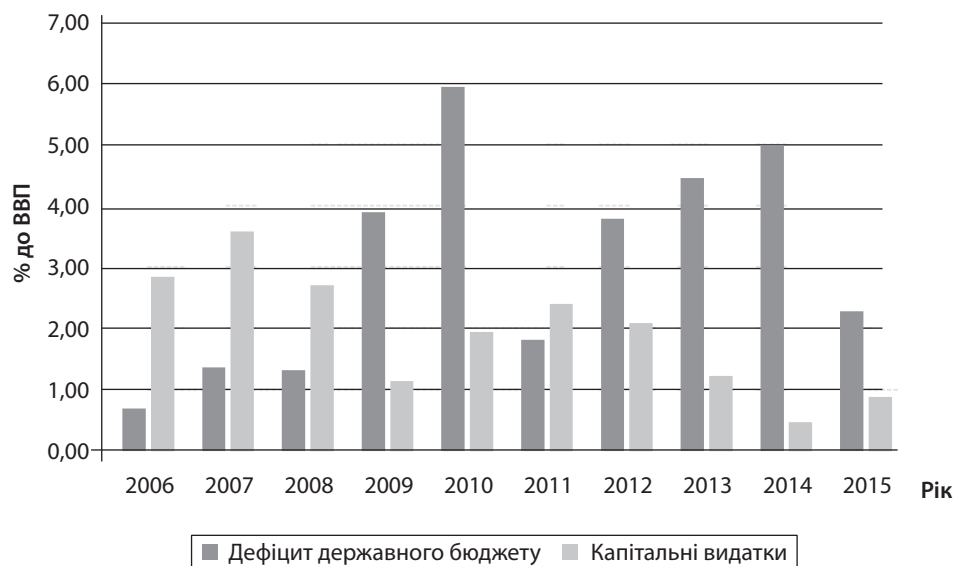

Рис. 2. Питома вага дефіциту та капітальних видатків Державного бюджету України в період 2006–2015 рр.

Рис. 3. Частка видатків на обслуговування державного боргу та показника дефіциту, який спрямовується на фінансування поточних видатків у валовому внутрішньому продукті

і у 2009 р., і у 2014 р. реалізувати зазначене вдалося за рахунок кредитного фінансування з боку Міжнародного валютного фонду, яке надається виключно за умови структурних перетворень системи державних фінансів, їх оздоровлення, підвищення дієвості інституційної моделі публічного управління.

ВИСНОВКИ

На даному етапі економічного розвитку важливим є підвищення ефективності управління дефіцитом бюджету як інструментом фінансової політики країни. Доцільним є оцінка впливу інструментів регулювання бюджетного дефіциту на економічне зростання країни, які ґрунтуються на визначенні сукупності взаємозв'язків відповідних фінансово-економічних показників, у тому числі дефіциту бюджету та валового внутрішнього продукту, державного боргу та дефіциту, бюджетних видатків та валового внутрішнього продукту. Формування

системи управління бюджетним дефіцитом повинно здійснюватися з урахуванням досвіду країн з розвинутою та трансформаційною економікою, у тому числі планування обсягу, джерел покриття та використання дефіциту бюджету. Пріоритетним напрямом використання залучених коштів на покриття дефіциту є фінансування видатків, спрямованих на посилення стимулюючої функції бюджетної системи відповідно до пріоритетів фінансово-економічної політики країни та структурних економічних перетворень. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

3. Пасічний М. Д. Механізм управління дефіцитом бюджету в умовах соціально-економічних перетворень. *Економіка та держава*. 2011. № 9. С. 46–50.

4. Пасічний М. Д. Особливості дефіцитного фінансування економіки в період фінансової кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 17. С. 65–68.

5. Чугунов І. Я., Пасечний Н. Д. Дефіцит бюджету як важний інструмент системи бюджетного регулювання. *Бизнес Информ*. 2010. № 5 (1). С. 171–174.

6. Чугунов І. Я., Пасічний М. Д. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки. *Вісник КНТЕУ*. 2016. № 5. С. 5–18.

7. Чугунов І. Я. Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності. *Вісник КНТЕУ*. 2014. № 5. С. 64–77.

8. Чугунов І. Я., Затоначька Т. Г., Ставицький А. В. Фінансово-економічне прогнозування і планування. Київ: НДФІ, 2007. 312 с.

9. Чугунов І. Я., Макогон В. Д. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень. *Вісник КНТЕУ*. 2014. № 4. С. 79–91.

10. Федосов В., Гладченко Л. Бюджетний дефіцит у контексті західної фінансової теорії і практики. *Финансовые риски*. 2009. № 3. С. 19–32.

11. Юрій С. І. Фінанси : підручник/за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. Київ: Знання, 2008. 611 с.

Науковий керівник – Чугунов І. Я., доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фінансів Київського національного торговельно-економічного університету

REFERENCES

Chugunov, I. Ya., and Pasechnyy, N. D. "Defitsit biudzheta kak vazhnyy instrument sistemy biudzhethogo regulirovaniya" [The

budget deficit as an important tool of system of budgetary regulation]. *Biznes Inform*, no. 5 (1) (2010): 171-174.

Chuhunov, I. Ya., and Pasichnyi, M. D. "Finansova polityka Ukrainy v umovakh hlobalizatsii ekonomiky" [Financial policy of Ukraine in the globalized economy]. *Visnyk KNTEU*, no. 5 (2016): 5-18.

Chuhunov, I. Ya. "Dovhostrokovaya biudzhethna stratehiia u systemi ekonomichnoi tsyklichnosti" [Long-term budgetary strategy in the system of economic cycles]. *Visnyk KNTEU*, no. 5 (2014): 64-77.

Chuhunov, I. Ya., Zatonatska, T. H., and Stavvtskyi, A. V. *Finansovo-ekonomichne prohnozuvannia i planuvannia* [Economic and financial forecasting and planning]. Kyiv: NDFI, 2007.

Chuhunov, I. Ya., and Makohon, V. D. "Biudzhethno-podatkovva polityka v umovakh instytuttsiinykh peretvoren" [Fiscal policy in terms of institutional transformations]. *Visnyk KNTEU*, no. 4 (2014): 79-91.

Fedocov, V., and Hladchenko, L. "Biudzhethnyi defitsyt u konteksti zakhidnoi finansovoi teorii i praktyky" [The budget deficit in the context of Western financial theory and practice]. *Fynansovyye ryzyky*, no. 3 (2009): 19-32.

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://www.rada.gov.ua>

Pasichnyi, M. D. "Osoblyvosti defitsytnoho finansuvannia ekonomiky v period finansovoi kryzy" [Particularly deficit financing of the economy during the financial crisis]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 17 (2010): 65-68.

Pasichnyi, M. D. "Mekhanizm upravlinnia defitsytom biudzhethu v umovakh sotsialno-ekonomichnykh peretvoren" [The management mechanism of budget deficit in terms of socio-economic transformation]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 9 (2011): 46-50.

Sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy. <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

Yurii, S. I. *Finansy* [Finance]. Kyiv: Znannia, 2008.